

SDområde på nätet

Publicerad 10 jul 2024 kl 12.00Uppdaterad kl 12.31

Efter avslöjandet om SD:s trollfabrik har det diskuterats hur man ska bete sig online.

Nils Funcke skriver ett försvarstal för anonymiteten.

Sverigedemokraternas partiledare Jimmie Åkesson.

Foto: Anders Wiklund/TT / TT NYHETSBYRÅN

Nils Funcke är journalist och yttrandefrihetsexpert.

Foto: OLLE SPORRONG

KULTURDEBATT. Ryska tv-kanaler blockeras, chattar scannas av på massiv nivå. Utökade hemliga tvångsmedel. Krav på registrering av sociala konton och förbud mot anonyma konton.

I kölvattnet av TV4:s avslöjande om Sverigedemokraternas så kallade "trollfabrik" har slussarna öppnats för nya restriktioner och begränsningar.

Men förbud, övervakning och registrering är uttryck för bristande tilltro till yttrandefriheten. En vid yttrandefrihet kräver rätten att lämna uppgifter och ge uttryck för sina åsikter under anonymitet. Det är en historisk insikt som har varit grundlagsskyddad sedan tryckfrihetsförordningen antogs 1766. Då uppmuntrade grundlagen till anonymitet genom att boktryckaren inte skulle sätta ut författarens namn om denne ville vara anonym. Istället fick tryckaren ta ansvaret.

I ett betänkande 1912 beskrevs anonymitetsskyddet som en säkerhetsventil som möjliggör att ord sägs som "böra bli uttalade, fakta framdragas, som böra bli framdragna".

I den nu gällande tryckfrihetsförordningen anges att "en författare till en tryckt skrift är inte skyldig att sätta ut namn, pseudonym eller signatur på skriften. Detsamma gäller för den som har meddelat uppgifter för

offentliggörande enligt och för utgivare av en tryckt skrift som inte är periodisk.”

Motsvarande anonymitetsrätt finns i yttrandefrihetsgrundlagen för offentliggöranden i radio och tv, tekniska upptagningar och databaser. Däremot har samhället inte av sagt sig möjligheten att ingripa mot skrifter där det inte går att ställa en enskild person till svars för yttrandefrihetsbrott – något som får sägas vara rimligt. Efter domstolsprövning kan en sådan skrift eller upptagning konfiskeras respektive beslut fattas att en publicering i en databas ska tas bort.

Ulf Kristersson har ett ansvar fr vilka han bygger sin regering med, menar Nils Funcke.

Foto: PELLE T NILSSON /SWEDISH PRESS AGENCY

Yttrandefriheten och anonymitetsrätten reglerar vad som gäller mellan enskilda och samhället. Regelverken ska säkerställa den fria åsiktsbildningen och skydda enskildas rätt att anskaffa och sprida information, ge uttryck för tankar och värderingar i vilket ämne som helst. Efterforskningen av anonyma upphovsmän och uppgiftslämnare får endast ske om yttrandet utgör ett lagbrott enligt grundlag.

Anonymitetsrätten gäller däremot inte mellan enskilda personer eller mellan personer och privata företag. Det finns exempel på där enskilda och medier har avslöjat vem som döljer sig bakom anonyma konton: minns [Expressens avslöjande av nätkrigare 2013](#) och nu [Kalla faktas](#) om Sverigedemokraterna.

Sådana granskningar utgör en del av och ryms inom en vid yttrandefrihet. Hur sådana publiceringar ska göras och resultatet publiceras styrs av medieetiska överväganden.

Sverigedemokraternas anonyma konton framstår som en legitim åtgärd när de enligt **Jimmie Åkesson** fått officiella konton stängda. Precis som Expressens och Kalla faktas avslöjanden är legitima och journalistiskt motiverade.

I stället för brösttoner, invektiv och impulsiva förslag om begränsningar och registreringar bör det faktiska innehållet i publiceringarna diskuteras. Yttranden mötas av yttranden, argument med motargument och satir med kyla eller ironi. Det ger var och en möjlighet att ta ställning till vad som sägs, käfta emot och inte minst avgöra vilka som ska ingå i bekantskapskretsen. Statsminister **Ulf Kristersson** har förvisso inget ansvar för vad som sker på Sverigedemokraternas kommunikationsavdelning men väl för vilka han bygger sin regeringsmakt på och tillsammans med.

Det brukar heta att medieutvecklingen går snabbt och ställer nya krav på regleringar. Så har det alltid hetat. Tryckfrihetsexperten **Herman Rydin** skrev 1859 att det allt livligare tankeutbytet och den stigande civilisationen inte nöjt sig med talet som kommunikationsmedel utan ”upptäckt det ena nya efter det andra tills den enskilde till slut [...] blivit satt i stånd att nära nog ögonblickligen låta sina tankar genomströmma tusental”.

Där är vi även i dag och kommer att vara i morgon.

Anonymitet och skyddet mot statliga ingripanden är förutsättningar för den fria åsiktsbildningen. När nödvändiga justeringar av regelverken görs är detta principer som inte får tummas på. Så att tusentals inte bara kan genomströmmas utan också genomströmma tusentals.

Av Nils Funcke

Nils Funcke är journalist och yttrandefrihetsexpert.